

ACHTSTE HOOFDSTUK.

ONDER DE VAGEBONDEN.

Het kasteel van den Witten Heuvel was eene oasis in de woestijn.

Het park, de mastbosschen en de weiden besloegen omtrent vijftig hectaren, waarop alles weelderig groeide.

Deze vruchtbare plek was door zand en duinen omringd, zoodat men minstens twee uren noodig had, om van het dichtst bijgelegen dorp, door die zandzee, naar het kasteel te gaan.

In de bosschen en velden kon men een ganschen dag wandelen, zonder er een levend wezen te ontmoeten en, kwam er een vreemdeling, dan was het een smokkelaar,

een gendarm of een tolbediende, want, achter de onafzienbare zandheuveltjes, lag de Hollandsche grens.

Het kasteeltje, in hout opgetrokken, was sierlijk van stijl, en de twee plaasteren leeuwen, die van weerskan- ten het terras rustig uitgestrekt lagen, schenen het te bewaken.

Deze woning had Speldemans, zich uitgevend als rent- meester van baron de Craai, op eene openbare verkoo- ping aangekocht, en naar dit afgelegen oord waren Ro- bert en Bertrand, Nora en hare kamenier, de romanschrij- ver en Jan de koetsier, die allen eenige dagen bij Jef den Duivel aan 't Vleeschhuis verbleven hadden, dadelijk na den aankoop vertrokken.

De hovenier en zijne vrouw, de twee bedienden van den vorigen eigenaar, hadden hun nieuwe meesters op den Witten Heuvel ontvangen en het duurde een paar weken, tot de hovenier naar het dorp moest, eer men in den om- trek wist dat het kasteel bewoond was.

Men stelde er overigens niet het minste belang in.

Dat verafgelegen huis behoorde, om zoo te zeggen, niet tot het dorp.

De briefdrager die, als er brieven voor den Witten Heuvel waren, een paar uur door het zand moest, was de eenige mensch van de gemeente, die ooit zoo ver ging.

Men wist nu, dat baron de Craai en zijne familie het kasteeltje hadden betrokken, en men sprak er niet meer over.

De bewoners brachten den tijd door met lange wan- delingen, met jachtpartijtjes en met kaats- en bakspel.

Zij gingen vroeg slapen en waren 's morgens bij de eerste klaarte uit het bed.

Speldemans had zich terug aan het schrijven gezet en las van tijd tot tijd een hoofdstuk voor van zijn nieu- wen roman: «Onder de Vagebonden».

De raadgevingen en opmerkingen van Robert kwamen den schrijver goed te pas, en meer dan ééne bladzijde werd door den vagebond zelf herschreven.

Eenen avond las Speldemans het laatste hoofdstuk van zijn boek voor.

Het slot luidde:

«Zoo eindigden de twee lustige vagebonden, die de

wereld door hun vernuft, hunne behendigheit en hunne heldendaden hebben verbaasd.

» Zij stierven niet in de gevangenis.»

— Wij moeten dat hoofdstuk van buiten leeren, zei Robert lachend, en er ons naar gedragen, want we zijn min of meer verplicht Speldemans niet te beschamen. Hij heeft onze biografie geschreven, tot op het huidige oog- n- blik, en ze is zeer juist gesteld. Voor het tweede gedeelte van zijn werk heeft hij natuurlijk aan zijne fantasie vrijen teugel gelaten, en, daar hij dat op zulke flinke wijze heeft weten te doen en ons oud laat worden en in kalmen vrede ons leven eindigen, stel ik voor de biografie trouw na te volgen.

— Als 't mogelijk is.

— Dat spreekt!... Niemand weet wat er hem boven het hoofd hangt.

— Ge gaat uw boek laten drukken, Speldemans?

— Ja.

— Wanneer?

— Zoohaast mogelijk.

— Waar?

— In de stad.

Robert keek hem verwonderd aan.

— En de proeven op den Witten Heuvel laten bestel- len?

Op zijne beurt keek Speldemans Robert aan.

— Gij hebt gelijk, sprak hij. Dat gaat niet.

— Tenzij wij hier eene drukkerij inrichten en zelf uw boek uitgeven.

— Het zou een tijdverdrijf zijn, zei Bertrand.

— Maar, 't is onmogelijk, zeide Robert. We zouden nooit eene pers door het zand hierheen krijgen.

— Er is een middel, zei Speldemans.

— Zeg op.

— Ik ga eenigen tijd te Antwerpen wonen.

— Tot het boek gedrukt is?

— Ja.

— Of tot ge in de gevangenis zit.

— Ik? Waarom?

— Als medeplichtige.

— Ik zal mij uit het licht houden.

- 't Is gewaagd.
- Ik wil er iets voor wagen. Dit boek zal ophef maken.
- Mogelijk. Ik geloof het zelf, maar wat zijt gij er mede vooruit? Gij hebt hier een half millioen te uwer beschikking.
- Dat ik niet gebruiken kan.
- Ge woont hier in de vrije natuur, ge beschikt over den ganschen dag. Ge kunt zooveel boeken schrijven als ge wilt.
- Om ze daarna op den zolder te leggen.
- Ze zullen uitgegeven worden, als ge dood zijt. Het zullen alleen nagelaten werken zijn, die uw naam beroemd zullen maken.
- Wat ben ik daarmede vooruit, als ik dood ben en er toch niets meer van weet?
- Dat is het lot aller genieën. Wees er zeker van, beste jongen, dat de schrijvers, die door de kritiek bij het verschijnen hunner werken, voor meesters en genieën worden aanzien, na eenigen tijd vergeten zijn.
- Inderdaad, maar dat belet toch niet dat ik beroemd zou willen worden terwijl ik nog leef.
- Hoovaardigheid!
- Neen, schrijverstrots!
- Mij goed... Wij hebben er niets tegen, niet waar, Bertrand, dat Speldemans naar Antwerpen vertrekt en er eenigen tijd blijve?
- Hoegenaamd niet.
- Indien uw werk bijval heeft, en ge geene onaangenaamheden oploopt vanwege den heer Deraef, die misschien nog meer zal willen weten dan ge in uw boek te vertellen hebt, laten wij u geheel vrij en moogt ge te Antwerpen blijven, om er in letterkundigen roem uw half millioen te verteren.
- Te verteren?
- Ja, en dat zal zoo lang niet duren als ge wel denkt, mijn beste... Nu, bekommer u daar niet om. Als het op is, keert ge terug en we ontvangen u met open armen.
- Dat is braaf van u.
- Speldemans drukte de twee makkers de hand en, met tranen in de oogen, herhaalde hij:

- Dat is braaf van u!... Hebt dank, ik zal het nimmer vergeten.
- Zeg dat niet.
- Waarom niet?
- Wij houden er over de dankbaarheid een bijzonder oordeel op na. Ge behoeft ons echter niet dankbaar te zijn. Gij hebt aan het verzamelen van onze fortuin medegeholpen, en ge verdient dus de bepaalde som ten volle.
- Zonder u...
- Ge moet dien zin niet voleinden, Speldemans. Al de menschen kunnen desnoods zonder elkander, maar ze zijn sterker en weten meer te verrichten als ze malkander helpen.
- Dat is zoo.
- Ge gaat naar Antwerpen en handelt daar volgens uw goeddunken. Ik moet u wel op het hart drukken, dat ge niet moogt weten dat er een kasteel op den Witten Heuvel bestaat. De minste mededeeling zou ons kunnen verraden.
- Dat spreekt.
- Alleen als ge in moeilijken toestand mocht geraken, dient ge ons te verwittigen. Gij blijft in alle geval onze vennoot, en, kunnen wij u uit eene netelige positie redden, dan is het onze plicht en zullen wij het doen.
- Gij zijt brave vrienden, oprechte makkers.
- Wij zijn Robert en Bertrand.
- Of de lustige vagebonden, voegde Bertrand er bij... Altijd praktisch, anders geen doel, maar iemand nutteloos leed berokkenen, dat nooit!... En trouw als staal is onze vriendschap, die wij niet gemakkelijk wegschenken. Nu kent ge ons.
- Ik ga een fleschje champagne ophalen, zei Robert en een beker drinken op den bijval van onzen letterkundigen vennoot.
- Des anderendaags vertrok Speldemans naar de Scheldestad.
- Op aanraden van Robert nam hij zijn intrek bij Jef den Duivel.
- Hij begaf zich met zijn manuscript bij eenen uitgever, die eene maand tijd vroeg, om het werk te lezen en de voorwaarden van uitgave te bepalen.
- Deze voorwaarden zullen op een paar minuten

vastgesteld zijn, sprak Speldemans. Ik ben rijk en geef het werk op eigen kosten uit. Gij lanceert het en krijgt het derde van de winst.

— Top, zei de uitgever, die het werk nu zelfs niet meer lezen moest.

Een paar dagen later bemerkte men op de muren der stad groote plakATEN, waarop de beruchte vagebonden ten voeten uit waren afgebeeld, en te lezen stond dat de eerste aflevering van den boeienden roman «Onder de Vagebonden» overal kosteloos te verkrijgen was.

De naam van den schrijver van den boeienden roman trok, in letters als kaplaarzen op het plakkaat, ieders aandacht.

Deraef, die zich naar zijn bureel begaf, het hoofd op de borst, diep nadenkend, botste tegen een groepje menschen aan, die het plakkaat van Speldemans lazen.

De overste der geheime politie richtte het hoofd op en zijn blik viel insgelijks op de afbeelding der twee lustige vagebonden.

Hij drukte met den duim en den rechter wijsvinger zijn neusnijper vaster op zijn reukorgaan en las het plakkaat.

— Zou dat weer iets van de beruchte schelmen zijn? vroeg hij zich af.

Hij bleef een stond met gefronste wenkbrauwen voor zich uitstaren.

— Speldemans?... Speldemans?... Ik heb dien naam nog gehoord. De koetsier?... Neen... Ha!

Hij riep dien «Ha!» zoo luid, dat de plakkaatlezers hem hoorden en den politieoverste verbaasd aankeken.

Deraef vervolgde zijnen weg, zonder aandacht op deze menschen te geven.

— Dat is mijn romanschrijver, zegde hij, die verliefd was op Nora van Grobbendonck en haar wilde verlossen. Ik heb van hem niets meer gehoord. Waar heeft die kerel zoo lang verbleven? Was hij soms die makker van Robert en Bertrand, die de rol gespeeld heeft van fotografieliefhebber, en Robert hielp verlossen? Was hij de adjudant van den hertog von Kücherstichen? Onder de vagebonden?... Is hij soms onder de vagebonden geweest?... Dat

is op te klaren.

Hij begaf zich naar zijn bureel en deed onmiddellijk inlichtingen nemen over Speldemans.

Toen hij de gevraagde inlichtingen ontving, zegde hij:

— Ze hebben dien kerel niet meer teruggezien, sinds hij mij verlaten heeft, om alleen op zoek te gaan achter de vagebonden... Daar schuilt iets achter.

Hij begaf zich naar den uitgever van «Onder de Vagebonden», en vernam daar met vreugde, dat de heer Speldemans een schatrijk letterkundige was, wat hem dadelijk deed veronderstellen, dat Speldemans op geene eerlijke wijze aan dat geld gekomen was, en dat de romanschrijver geen adres had opgegeven, daar hij buiten de stad woonde en slechts tijdelijk, voor het uitgeven van zijn werk, in de stad verbleef.

— En de proeven?

— Komt hij hier verbeteren.

— Wanneer?

— Morgen vroeg ligt een gedeelte klaar en zal hij hier komen.

— Opperbest. Ik ben Deraef, overste van de geheime politie.

— Zoo... U weet dus dat de overste der geheime politie een groote rol in het boek van den heer Speldemans speelt?

— Dat laat me onverschillig.

— Verstandige lieden geven daar niets om, des te meer daar gij een mooie rol...

— De schrijver heeft niet voorzien welke rol ik eigenlijk in de uitgave zou spelen. Ik doe van heden af uwe woning bewaken en niemand mag er in- of uitgaan vóór morgen vroeg. Indien dit gebod wordt overtreden, doe ik u op staanden voet aanhouden.

— Mijnheer...

— En indien ge niet wilt doorgaan voor een medeplichtige van Robert en Bertrand, verzoek ik u geene opmerkingen te maken.

— Maar...

Deraef ging naar het telefoontoestel en ontbood een agent in burgerkleedij.

— Wanneer komt de romanschrijver hier?

— Te negen uur.

— Ik zal er zijn... Ge hebt wel verstaan: Niemand in of uit... Tot morgen.

De uitgever keek Deraef verbaasd na.

Hij was als van de hand Gods geslagen.

— Zou de overste plotseling krankzinnig zijn geworden? vroeg hij zich af.

Hij ging tot bij 't venster, zag Deraef een paar oogeblikken met een agent praten en deze laatste, nadat de commissaris der geheime politie hem had verlaten, met afgemeten stap heen en weer voorbij het huis wandelen.

De man begreep er niets meer van.

— Wat zal er hier gebeuren? kreet hij. Zou Speldemans toch in betrekking staan met de lustige vagebonden? Gehoorzamen is het beste.

Hij sloot de deur zijner woning en liet geen levend wezen in of uit het huis.

Tegen den avond werd de geheime agent afgelost en zijn plaatsvervanger wandelde met den zelfden afgemeten tred heen en weder voorbij de woning.

Des morgens, omstreeks acht uur, hield er een rijtuig stil, waaruit Deraef stapte.

Deze plaatste zich in een hoek van het bureel van den uitgever, haalde een dagblad uit den zak, verzocht den man die er minder en minder van begreep, hem door geene vragen te storen, en begon dan te lezen.

Een half uur later werd er aan de straatdeur gescheld.

— Wie is er? vroeg Deraef.

De uitgever wierp een blik door het raam en zeide:

— Hij!

— Speldemans?

— Ja.

— Open en leid hem hier binnen. Geen woord tot hem spreken.

De uitgever gehoorzaamde.

— Ha, beste uitgever... Een goeden morgen! Hoe stelt gij het?

De toegesprokene groette hem vriendelijk met een hoofdknik, doch sprak geen woord.

— Geen nieuws?

De uitgever schudde neen met het hoofd.

— Zijt ge stom geworden, beste?... En proeven?

Geen antwoord.

— Wat beteekent dat? Zijn ze klaar?

— Ja, knikte het uitgevershoofd.

— Dat is kostelijk! kreet Speldemans, en trad het bureel binnen.

Zijn blik viel aanstonds op Deraef.

De eerste beweging van den romanschrijver — welke den overste der geheime politie niet ontging — was naar de deur te springen en te vluchten.

Hij kon echter die beweging dadelijk overmeesteren, zijne verrassing bedwingen en zijn gelaat de gewone plooi geven.

Hij trad op den commissaris toe en stak de hand naar hem uit.

— Ha, beste Deraef. Hoe gaat het?

De politieoverste scheen de hem toegestoken hand niet te bemerken.

Hij stond op.

— Zijt ge ook stom geworden, waarde?... Wat zonderling huis is dat hier nu?

— In naam der wet zijt gij mijn gevangene!

— Ik?... Wat?...

— Ik verzoek u geen tegenstand te bieden. Er wachten mij twee agenten op straat en in mijn rijtuig zit er nog een.

— Maar...

— Gelieve mij te volgen.

En, tot den uitgever, die niet wist of hij waakte of droomde, en zonder te kikken of te mikken dit tooneeltje aanschouwde:

— Tot nader bevel zult ge de uitgave van «Onder de Vagebonden» staken... Komt ge, Speldemans?

De romanschrijver haalde de schouders op.

— 't Is gek, sprak hij, en volgde gedwee den oversten geheime politie, die Speldemans in het rijtuig deed stappen, achter hem insteeg, en door het neergelaten portel den koetsier bevel gaf, naar het hoofdcommissariaat van politie te rijden.

Onderweg sprak niemand een woord.

In het kabinet van Deraef gekomen, verzocht deze den romanschrijver, plaats te nemen, en liet zich in zijn zetel, achter zijn lessenaar, zinken.

— Waarde Speldemans, men heeft mij verzekerd dat gij rijk zijt. Is dat zoo?

— Inderdaad.

— Zeer rijk?

— Een half mil...

De romanschrijver vervolgde niet.

— Ik praat er mij in, dacht hij.

— Een half millioen? zei de overste.

Speldemans lachte luid.

— Ja, in kraaksteenen, sprak hij.

— Gelief mij kort en duidelijk te antwoorden en bijzonder niet te spotten. Vergeet niet, dat ge hier zit als beschuldigde...

— Hé? Als wat?

— Ik herhaal het: als beschuldigde.

— Beschuldigd van wat?

— Onder de vagebonden verkeerd te hebben.

— Gij neemt mijn roman ernstig op.

Speldemans proestte het uit van lachen.

— Dat kan er nog beter door!... Gij wilt mij voor den gek houden, beste Deraef.

— Ik wil u gevangen houden, anders niets!

— Maar waarom dan toch?

— Ik alleen heb het recht te ondervragen; uw plicht is te antwoorden.

— Ook goed!

— Waar hebt ge verbleven, sinds ik u hier in dit kabinet heb verlaten?

— Overal.

— Ook bij Robert en Bertrand?

— Toch niet.

— Gij gingt nochtans Nora van Grobbendonck verlossen?

— Dat heb ik gepoogd.

— Gij zijt er niet in geslaagd?

— Neen, maar het was mijne schuld niet.

— Hoedat?

— Ik heb haar op een gegeven oogenblik de vrijheid aangeboden.

— Hé?

— Maar zij heeft er geen gebruik van gemaakt. Ze vond het goed mevrouw Robert te wezen en het te blijven.

— Gij zijt dus bij de vagebonden geweest?

— Onder de vagebonden, ja.

— En ge zijt bij hen gebleven?

— Niet langer dan het noodig was.

— Gij liegt.

— En gij zijt onbeleefd, heer Deraef.

— Gij hebt mij niet te beoordeelen.

— Ik doe het toch.

— Als ik zeg dat ge liegt, dan is het omdat ik er van overtuigd ben.

— Zoo?

— Gij hebt medegewerkt tot de ontvluchting van Robert uit de gevangenis.

— Wat ge zegt!

— Gij waart luitenant von Grünwald, te Grulen.

— Toch niet waar, zeker?

— Ge zijt een vagebond en een dief als Robert en Bertrand.

— Continuez... zei Mac Mahon tot den neger.

— Bekent ge?

— Wat?

— Hetgeen ik u daar kom ten laste te leggen?

— Waarde Deraef, ge zijt zot, zoo zot als een musch.

— Ge hebt mij niet willen zeggen, waar ge al dien tijd hebt verbleven...

— Een paar dagen te Purmerghem, waar ik juffer Nora van Grobbendonck zag en sprak. Ge kunt het haar vragen.

— Waar verblijft ze?

— Weet ik het?

— Ja.

— Ik wist niet dat ik het wist.

— 't Is wel. Waan verbleeft ge daarna?

— Te Parijs.

— Dat is niet waar.

— Ge drukt u toch reeds wat beleefder uit!... Ik zeg-

de, dat ik te Parijs verbleef, waar ik mijn boek heb geschreven.

— Waarom te Parijs?

— Waarom zijt gij overste der geheime politie te Antwerpen en niet te Chicago?

— Ik bemerk dat gij mij niet de minste inlichting wilt geven. Het is wel. Ik heb hier reeds uw aanhoudingsmandaat en ik ga u op het droge zetten, met verbod iemand te zien of te spreken. Dat zal u wellicht van gedragslijn doen veranderen en gespraakzamer maken.

— Een raar middel: iemand verbieden te spreken, om hem het spreken te leeren.

— De onderzoeksrechter zal getuigen ontbieden, die wel zullen weten te zeggen of gij in nadere betrekking staat tot den Engelschen fotografieliefhebber en den adjudant van den zoogezegden hertog von Kücherstichen.

— Ik zal die menschen met plezier zien komen.

— Waar zijt ge te Antwerpen afgestapt?

— In de Vinkenstraat.

— Nummer?

— Op een appelboom.

— Gij weigert mij inlichtingen te geven?

— Zooals ge zegt.

— Ik zal het wel vinden.

— Ik twijfel er aan.

De overste der geheime politie drukte op den electrischen belknop.

— Voer dezen man naar de celgevangenis... Hier zijn de noodige stukken en bevelen.

— Tot weerziens, waarde heer Deraef. Ik geloof dat ge uwe gekke streken zult betreuen.

De agent legde de hand op Speldemans' schouder en voerde hem mede.

Toen de deur achter den romanschrijver in de cel der gevangenis was dichtgeworpen, nam hij mistroostig op zijne brits plaats en hield de volgende overwegingen:

— Geknipt!... Op alleronaangenaamste — zoo onaangenaam als 't woord lang is — wijze geknipt.

Waarschijnlijk voor lang geknipt.

Robert en Bertrand weten van niets.

Ik zal hen niet kunnen verwittigen.

Misschien zullen de dagbladen het doen, als Deraef mij dat eenig bericht zonder draad niet ontnemt.

En als zij verwittigd zijn?

Er zullen zoo gemakkelijk geen Engelschen meer toegelaten worden in de gevangenis.

Wat zouden ze kunnen doen voor mij?

Herkend zal ik worden door de getuigen en dan is mijne zaak afgedaan.

Eenige jaren in zulk eene cel!

En dat heb ik weer te danken aan de letterkunde, aan het romanschrijven, aan mijne Muze, die ondankbare...

Ik neem geene pen meer in de hand.

La main du bonheur... laat me los.

Ik bezit een half millioen, en ik zit op het droge.

Ik geloof dat ik voor 't ongeluk geboren ben.

Beroemd zal ik worden... langs de rechtbank.

Dat is toch één troost.

Niemand wordt bij mij toegelaten.

Hoe zal ik den tijd dooden.

Droomen?

Geachte heer Speldemans, ge zijt verzocht te droomen.

Hij plaatste de ellebogen op de knieën, liet het hoofd in de handen zinken, en begon de wederwaardigheden van zijn leven voor den geest te roepen.

AUCTOR

De laatste lotgevallen van Robert en Bertrand

Pentteekeningen van EMIEL WALRAVENS

Omslag van STAN VAN OFFEL

L. OPDEBEEK — Uitgever — ANTWERPEN